

İSTANBUL SANAYİ ODASI
“TÜRKİYE’NİN İKİNCİ 500
BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU-2021”
ARAŞTIRMASI’NIN SONUÇLARINI AÇIKLADI

19 Temmuz 2022

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Mayıs ayında açıkladığı “İSO Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021” araştırmasının ardından, daha çok KOBİ niteliğindeki kuruluşları kapsayan “İSO Türkiye’nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021” araştırmasının sonuçlarını da bugün açıkladı.

2021 yılı Türkiye’nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO İkinci 500) araştırması, her yıl olduğu gibi bu yıl da KOBİ’lerin mevcut durumu ve geleceği açısından önemli sonuçlar ortaya koydu.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yapılan açıklamaya göre İSO İkinci 500’ün 2021 yılındaki üretimden net satışları yüzde 77,5 oranında artarak 191,1 milyar TL’den 339,2 milyar TL’ye yükseldi.

Üretimden Satışlar (Net)

İSO İkinci 500'ün üretimden net satışları, 2019 yılındaki yüzde 14,2'lik nispi yavaşlamanın ardından pandeminin yaşandığı 2020 yılında yüzde 21,7 ile güçlü bir artış göstermişti. 2021 yılında ise iç ve dış talepteki toparlanmanın yanı sıra enflasyon ve döviz kurlarındaki artışın da etkisiyle İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 77,5'lik artışla önemli ölçüde hızlandı.

Geçmiş dönemlerle kıyaslandığında, İSO İkinci 500'ün üretimden satışlarında bundan daha yüksek oranlı artışın serinin başladığı 1997 yılından bu yana sadece 1998 yılında gerçekleştiği görülüyor. Yüksek enflasyonun yaşandığı söz konusu yılda İSO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki artış yüzde 79,3 ile biraz daha yüksek gerçekleşmişti.

Üretimden Satışlar (Net) (Reel Değişimler, %)

Not: Reel değişimler, TÜFE yıl sonu enflasyonu baz alınarak hesaplanmıştır.

İSO İkinci 500'ün üretimden net satışlarındaki değişimler, yıl sonu TÜFE enflasyonundan arındırılarak incelendiğinde; 2021 yılında yüzde 30,4 ile oldukça güçlü bir reel artış yaşandığı görüldü. Bu artış, pek çok değişimin yaşandığı 2021 yılında dahi KOBİ'lerin esnek yapılarıyla üretim ve pazarlama faaliyetlerini başarı ile sürdürdüğünü ortaya koydu.

Reel değişimler hesaplanırken son yıllarda olduğu gibi yine yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullanıldı. Ancak 2021 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 36,08 iken ÜFE enflasyonu yüzde 79,89 düzeyinde idi. Dolayısıyla üretici fiyatlarının çok daha hızlı arttığını ve aradaki makasın rekor düzeyde açıldığını da akılda tutmakta yarar var.

İSO İkinci 500'ün en büyük üç şirketi

Üretimden net satışlar baz alınarak yapılan İSO İkinci 500'ün 2021 yılı sıralamasına bakıldığında; Ege Seramik 980,1 milyon TL ile ilk sırayı aldı. Onu çok küçük bir farkla 979,8 milyon TL ile Kozlu Gıda takip ederken Kangal Termik Santral 979,7 milyon TL ile üçüncü oldu.

İSO İkinci 500'ün bu yılki listesine 137 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 57 tanesi İSO 500'den İSO İkinci 500'e düşen şirketlerden oluştu. Listeye geçen seneki İSO 1000 dışından giren yeni firma sayısı 80 olurken 2020 yılının İSO İkinci 500 listesinden İSO 500'e çıkan firma sayısı ise 39 olarak gerçekleşti.

2020 yılında 578,9 milyon TL ile 251,6 milyon TL bandında üretimden net satış yapan şirketler İSO İkinci 500 sıralamasında yer alırken 2021 sonuçlarına göre bu bant 980,1 milyon TL ile 444,2 milyon TL arasında oluştu.

Türkiye'nin daha küçük ve orta ölçekli sanayi yapısını ortaya koyan İSO İkinci 500'ün sonuçlarına bakıldığında, pandeminin ardından yaşanan hızlı toparlanmaya yükselen enflasyonun eşlik ettiği 2021 yılında bazı göstergelerde oldukça parlak sonuçlar elde edilirken bazı göstergeler de arzu edilen seviyenin altında kaldığı görülüyor.

Mali ve Diğer Borçlar

	Tutar (TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Toplam Borçlar	97.693	130.412	243.800	1,0	33,5	86,9
Mali Borçlar	55.198	75.118	132.130	-1,7	36,1	75,9
-Kısa Vadeli Mali Borçlar	25.759	33.576	66.055	-3,1	30,3	96,7
-Uzun Vadeli Mali Borçlar	29.439	41.541	66.076	-0,5	41,1	59,1
Diğer Borçlar	42.495	55.295	111.669	4,7	30,1	102,0
-Kısa Vadeli Diğer Borçlar	38.862	51.353	101.949	10,8	32,1	98,5
-Uzun Vadeli Diğer Borçlar	3.632	3.942	9.720	-34,3	8,5	146,6

Bu bağlamda, İSO İkinci 500'ün gelecek adına tedirgin edici en dikkat çeken göstergeleri, hiç kuşkusuz borç yapısını gösteren Mali ve Diğer Borçlar tablosunda ortaya çıkıyor. Tablonun geneline bakıldığında

borçlanma önemli ölçüde hızlanırken borçlanmanın vade yapısının ise belirgin bir şekilde kısaldığı görülüyor.

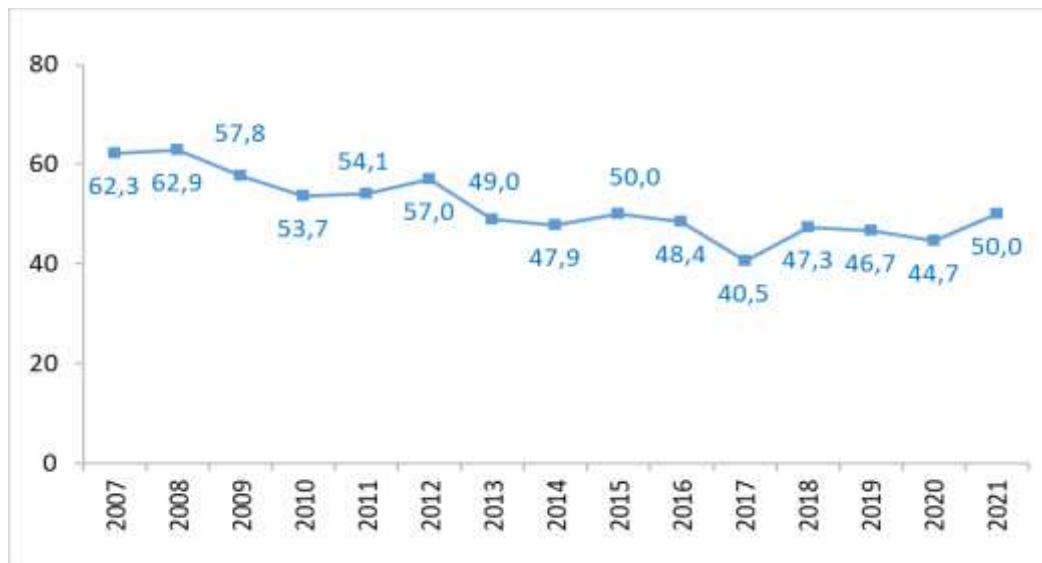
2021 yılında mali borçlar yüzde 75,9 oranında artarken geçmiş yıllardan farklı olarak diğer borçlardaki artış yüzde 102 ile daha yüksek gerçekleşti. Böylece mali borçların toplam borçlar içindeki payı yüzde 57,6'dan yüzde 54,2'ye inerken, diğer borçların payı yüzde 42,4'ten yüzde 45,8'e yükseldi. Başka bir deyişle faaliyetlerin finansmanında ve artan işletme sermayesi ihtiyacının karşılanmasında ticari borçlar çok daha fazla kullanıldı.

Borçların vadelerine göre gelişiminde ise kısa vadeli mali borçlardaki artış yüzde 96,7 oldu ve uzun vadeli mali borçlardaki yüzde 59,1'lik artışın üzerinde gerçekleşti. Mali borçlara göre daha yüksek artış gösteren diğer borçlar içerisinde ise kısa vadeli borçların payı yüzde 91,3 ile yüksek seviyesini korudu.

Bu verilere bakıldığında şunu net bir şekilde söylemek mümkün: İSO İkinci 500'de işletme faaliyetleri giderek daha fazla borçlanma ağırlıklı olarak finanse edilirken borcun vade yapısında da gözle görülür bir kısalma söz konusu. Bunların yanı sıra 2021'de sanayicilerin bankalara olan borçlarından çok daha büyük bir hızla başka firmalara olan borçlarının artması da yeni bir durum olarak dikkat çekiyor.

Finansman koşullarının sıkılaştığı ve kredi imkanlarının daraldığı bugünlerde, sanayicilerimizin içinde bulunduğu bu durum, zincirleme reaksiyon halinde gelişebilecek ödeme risklerine işaret etmesi bakımından endişe yaratıyor.

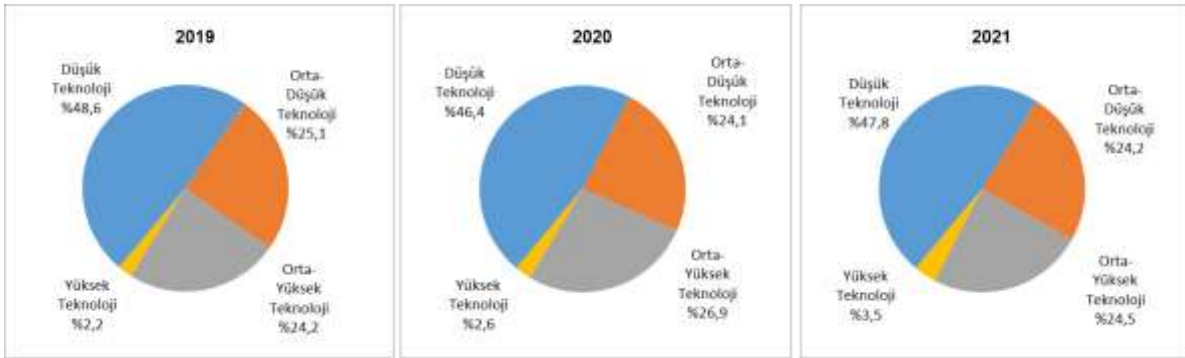
Kısa Vadeli Mali Borçlar/Mali Borçlar (%)

İSO İkinci 500 borçlarındaki 15 yıllık gelişmeleri incelediğimizde de şirketlerin mali borçlanmalarında özellikle son iki yıldır kısa vadeli kaynakların öne çıktığı açıkça görülüyor. 2020 yılında yüzde 44,7 olan kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payının, beş yıl aradan sonra yeniden yüzde 50'ye yükselmesi dikkat çekiyor.

Son iki yılda daha da belirginleşen bu tablonun arkasında, başta ihracatçı sanayicilerimiz olmak üzere, şirketlerin en önemli finansal destekçisi olan Türk Eximbank'ın uzun vadeli kredi kaynaklarına erişimde son dönemlerde yaşanan ciddi sorunların da payının bulunduğu biliniyor.

Teknoloji Yoğunluklarına Göre Yaratılan Katma Değer Dağılımı (%)

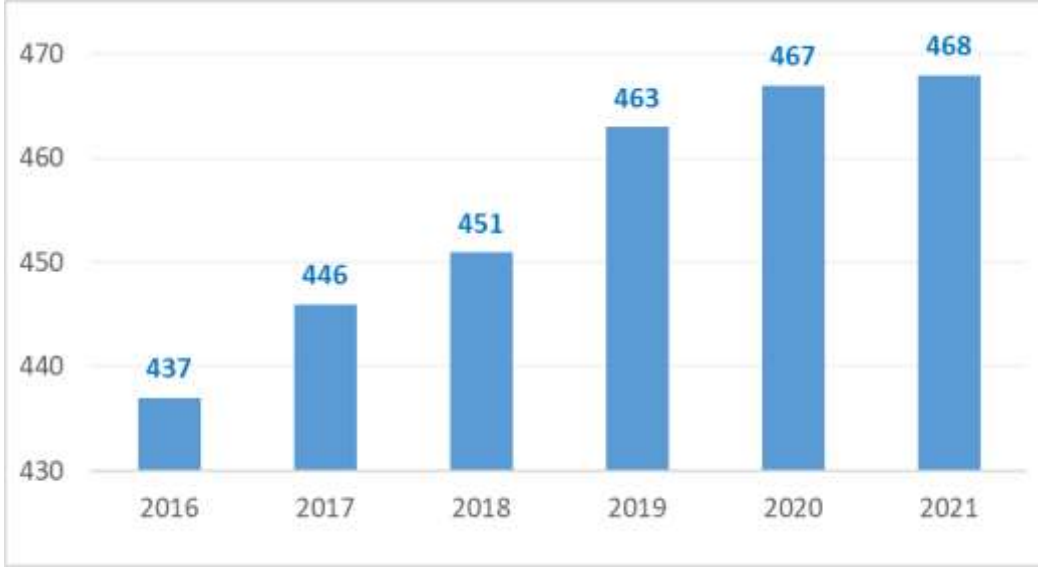

İSO İkinci 500'ün dikkat çeken bir başka göstergesi de teknoloji yoğunluklarına göre yarattıkları katma değer dağılımı. Bu verilere bakıldığında; en yüksek payı yüzde 47,8 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayiler almaya devam etmiş ve bu grubun payının geçen yıla göre 1,4 puan arttığı dikkat çekiyor.

Benzer şekilde orta-düşük teknolojilerin payının ise 0,1 puan artarak yüzde 24,2'ye yükseldiği görülüyor. İSO İkinci 500'de orta-yüksek teknolojilerin payının 2,4 puan düşerek yüzde 24,5'e gerilemesi KOBİ'lerimizin bu alanda önemli bir eşiği aşmakta zorlandığını ortaya koyuyor.

Diğer taraftan yüksek teknolojilerin payının yüzde 2,6'dan yüzde 3,5'e çıkması da dikkat çekiyor. Yüksek teknolojilerin payındaki artış umut verici olsa da sanayimizin yüksek teknolojiye geçiş ihtiyacı son derece açık ve maalesef ölçüm yapılan son 9 yılda da önemli bir değişimin söz konusu olmadığının bilinmesi gerekiyor.

İhracat Yapan Kuruluş Sayısı (Adet)

2021 yılında iktisadi ve sosyal faaliyetlere geri dönüş ve ekonomilerdeki hızlı toparlanmaya bağlı olarak küresel ticarette önemli bir büyüme yaşandı. Dünya ticaretindeki bu büyüme, Türkiye'nin ihracatını pozitif etkilerken küresel tedarik zincirlerindeki değişim de ülkemize yönelik önemli bir ilave tedarik talebi yarattı. Bütün bu gelişmelerin etkisiyle 2021 yılında Türkiye'nin toplam ihracat artışı yüzde 32,8, sanayi ihracatı artışı yüzde 33,2 ile birbirine oldukça yakın gerçekleşti.

Aynı yılda İSO İkinci 500'ün ihracatı yüzde 35,4 oranında artarak 13,5 milyar dolar ile rekor seviyeye ulaştı. Böylece İSO İkinci 500'ün Türkiye toplam ihracatı içindeki payı yüzde 6, sanayi ihracatı içindeki payı ise yüzde 6,2 oldu ve her iki oran da 2020 yılına göre 0,1 puan artış kaydetti.

İhracat tarafındaki bir diğer önemli gelişme de ihracat yapan firma sayısındaki artış eğilimi. İSO İkinci 500'de 2018 yılında 450 bandını aşan ihracat yapan firma sayısı 2021'de 468'e yükseldi. Bu durum, nispeten daha küçük ve orta ölçekli kuruluşların dış pazarlara açılma ve talep dalgalanmalarına karşı esnekliklerini artırma konusunda oldukça başarılı bir performans sergilediğini ortaya koyuyor.

Temel Göstergeler

	2019		2020		2021		Değişim (%)		
	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Üretimden Satışlar (Net)	157.024	-	191.096	-	339.220		14,2	21,7	77,5
Faaliyet Karı (Zararı)	16.829	9,4	28.793	13,1	52.578	13,7	-11,5	71,1	82,6
Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar (EBITDA)	21.921	12,3	34.167	15,5	63.677	16,6	-5,6	55,9	86,4
Dönem Karı (Zararı) (V.Ö.)	10.554	5,9	20.070	9,1	37.700	9,8	17,6	90,2	87,8

Not: Paylar net satışlara göre hesaplanmıştır.

2021 yılında İSO İkinci 500 karlılık açısından da oldukça başarılı bir yıl geçirmiş gözüküyor.

Söz konusu yılda İSO İkinci 500'ün faaliyet karı yüzde 82,6 oranında artarak 28,8 milyar liradan 52,6 milyar liraya çıktı. Böylece faaliyet karlılığı 0,6 puan artışla yüzde 13,7'ye yükseldi.

Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kar yüzde 86,4'lük artışla 34,2 milyar liradan 63,7 milyar liraya ulaştı. Bunun sonucunda FAVÖK karlılığı 1,1 puan artışla yüzde 16,6'ya çıktı.

Vergi öncesi kar ve zarar toplamı ise yüzde 87,8 artarak 20,1 milyar liradan 37,7 milyar liraya yükseldi. Bu gelişme satış karlılığını 0,7 puan artışla yüzde 9,8'e taşıdı.

Karlılık Göstergeleri

	Tutar (Milyon TL)		Değişim (%)	Net Satışlara Göre Pay (%)	
	2020	2021		2020	2021
Faaliyet Karı	28.793	52.578	82,6	13,1	13,7
+ Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	40.399	76.470	89,3	18,3	19,9
<i>Kambiyo Karları</i>	<i>37.006</i>	<i>69.791</i>	<i>88,6</i>	<i>16,8</i>	<i>18,2</i>
<i>Diğer</i>	<i>3.393</i>	<i>6.679</i>	<i>96,9</i>	<i>1,5</i>	<i>1,7</i>
- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar	39.376	69.972	77,7	17,9	18,2
<i>Kambiyo Zararları</i>	<i>37.522</i>	<i>66.787</i>	<i>78,0</i>	<i>17,0</i>	<i>17,4</i>
<i>Diğer</i>	<i>1.854</i>	<i>3.185</i>	<i>71,8</i>	<i>0,8</i>	<i>0,8</i>
Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler (Net)	1.023	6.498	535,4	0,5	1,7
<i>Net Kambiyo Karları</i>	<i>-516</i>	<i>3.004</i>	<i>-</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,8</i>
<i>Diğer</i>	<i>1.539</i>	<i>3.494</i>	<i>127,1</i>	<i>0,7</i>	<i>0,9</i>
Finansman Öncesi Kar	29.816	59.075	98,1	13,5	15,4
Finansman Giderleri	9.371	20.088	114,4	4,3	5,2
Dönem Karı (Zararı) (V.Ö.)	20.070	37.700	87,8	9,1	9,8

2021 yılında İSO İkinci 500’de diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar 76,5 milyar TL iken, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar 70 milyar TL oldu. Bu iki kalem arasındaki fark alındığında, İSO İkinci 500’ün 6,5 milyar TL’lik üretim faaliyeti dışı gelir elde ettiği ortaya çıkıyor.

Söz konusu büyüklüğün içerisinde yer alan kambiyo işlemleri, 2020’nin aksine 2021’de karlılığı artırıcı etki yapmış görünüyor. Bu durum, KOBİ niteliğindeki kuruluşların döviz kuru dalgalanmalarını yönetme kapasitesini artırdığını göstermesi açısından oldukça önemli bulunuyor.

Finansman Giderleri / Faaliyet Karı (%)

	Tutar (Milyon TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Finansman Giderleri (Milyon TL)	7.989	9.371	20.088	-20,1	17,3	114,4
Faaliyet Karı (Zararı) (Milyon TL)	16.829	28.793	52.578	-11,5	71,1	82,6
Finansman Giderleri / Faaliyet Karı (%)	47,5	32,5	38,2	-	-	-

Finansman giderleri, sanayi kuruluşlarının karlılıklarında temel belirleyicilerden biri olmayı 2021 yılında da sürdürdü. Türk lirasındaki değer kaybı, enflasyondaki artış ve faiz oranlarındaki yükselişin etkisiyle İSO İkinci 500’ün finansman giderleri 2021 yılında yüzde 114,4 oranında artarak 20,1 milyar TL’ye yükseldi.

Aynı yılda faaliyet karı yüzde 82,6’lık artışla 52,6 milyar TL’ye çıktı. Böylece 2020’de yüzde 32,5 olan finansman giderlerinin faaliyet karına

oranı 2021’de yüzde 38,2’ye yükseldi. Kısacası İSO İkinci 500 şirketleri, 2021 yılında elde ettikleri faaliyet karının daha büyük bir bölümünü finansman giderlerine ayırmak durumunda kaldı.

Bilanço Göstergeleri

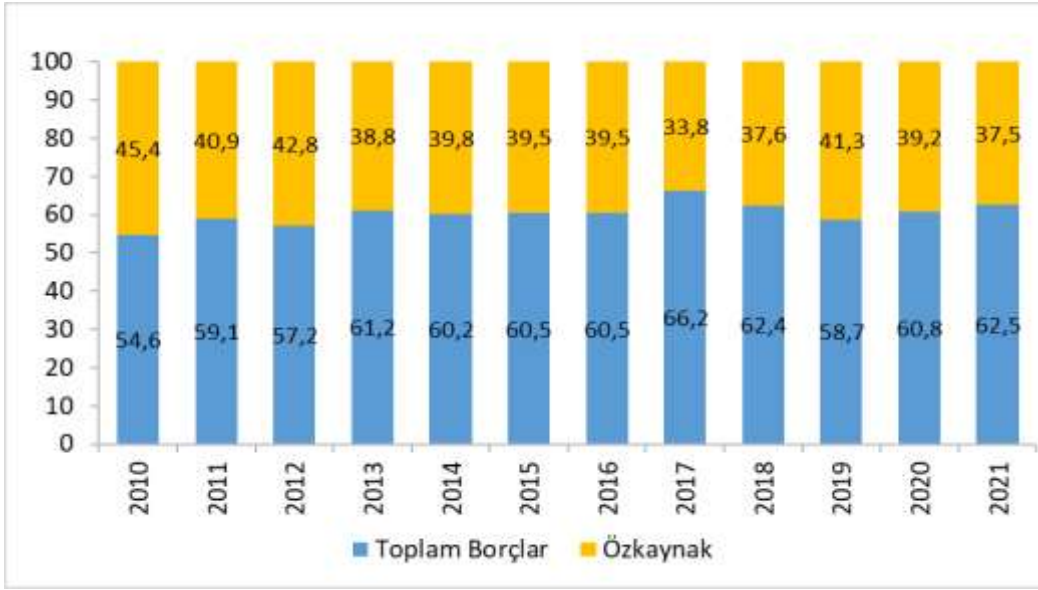
	Tutar (Milyon TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Dönen Varlıklar	105.795	142.356	263.975	11,0	34,6	85,4
Duran Varlıklar	60.512	71.992	126.353	1,4	19,0	75,5
Aktif Toplamı	166.307	214.348	390.328	7,3	28,9	82,1
Toplam Borçlar	97.693	130.412	243.800	1,0	33,5	86,9
Özkaynak	68.614	83.935	146.529	17,8	22,3	74,6

İSO İkinci 500'ün ana bilanço kalemleri ve son 3 yılda gösterdiği değişimler incelendiğinde, 2021 yılında İSO İkinci 500'ün bilanço büyümesinin yüzde 82,1 olduğu görülüyor. Bu yüksek oranlı büyümenin kaynağında yüzde 86,9 artan toplam borçlar ve yüzde 74,6 büyüyen özkaynaklar yer aldı.

2021 yılında borçlanma eğilimi hızlanırken karlılıktaki artışın da desteğiyle güçlü bir özkaynak büyümesi sağlandı.

Diğer taraftan duran varlıklar yeniden değerlendirme uygulamasının da katkısıyla yüzde 75,5 büyürken dönen varlıklardaki artış yüzde 85,4 ile daha yüksek gerçekleşti. Artan işletme sermayesi ihtiyacı dönen varlıkların artışını destekledi.

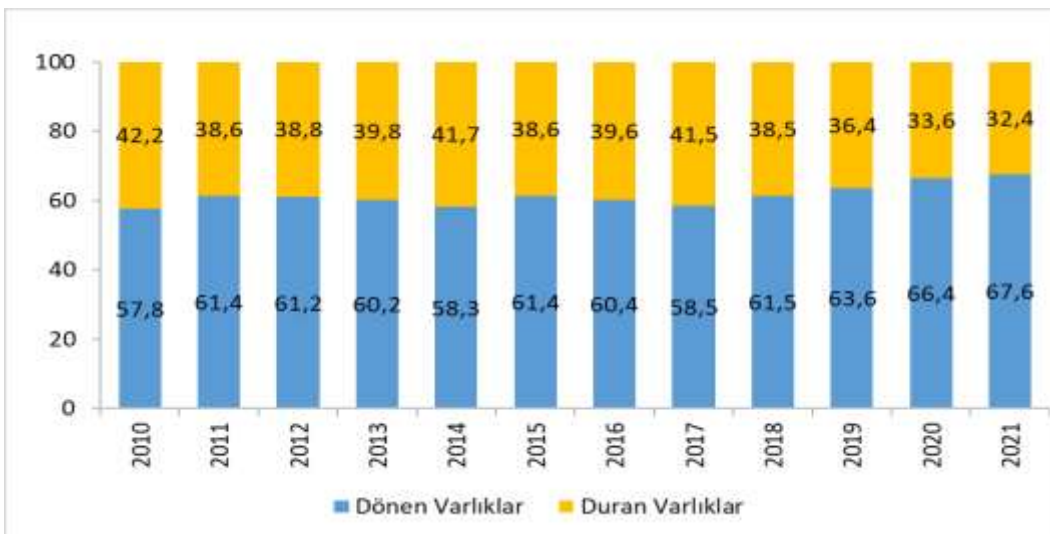
Borç/Özkaynak İlişkisi

İSO İkinci 500 şirketlerinin borç/özkaynak ilişkisine bakıldığında, 2021’de borç/özkaynak dengesinin özkaynaklar aleyhine gelişimini sürdürdüğü görülüyor.

İSO İkinci 500’de özkaynakların payı 2020 yılında yüzde 39,2 iken 2021 yılında yüzde 37,5’e geriledi. 2020’de yüzde 60,8 olan toplam borçların payı ise 2021 yılında yüzde 62,5’e yükseldi. Böylece toplam kaynaklar içerisinde borçlar şimdiye kadarki en yüksek, özkaynaklar ise en düşük payı aldı.

Dönen ve Duran Varlıklar İlişkisi

İSO İkinci 500’ün dönen ve duran varlıkları arasındaki ilişkiye bakıldığında; duran varlıklar aleyhine yaşanan bozulmanın artarak devam ettiği görüldü.

2020'den 2021'e dönen varlıkların payı yüzde 66,4'ten yüzde 67,6'ya yükselirken, duran varlıkların payı yüzde 33,6'dan yüzde 32,4'e geriledi.

Dönen varlıklar payının yükselmesi, sanayi kuruluşlarının işletme sermayesi ihtiyacındaki artışı ortaya koydu. Diğer taraftan yeniden değerlendirme uygulamasının da katkısıyla yüzde 82,9 artan maddi duran varlıklar yatırımlardaki canlanmaya işaret etti.

Devreden KDV

	Tutar (Milyon TL)			Değişim (%)		
	2019	2020	2021	2019/2018	2020/2019	2021/2020
Devreden KDV	1.912	2.504	5.149	7,8	31,0	105,6

Sanayicilerin son yıllarda makul bir çözüm bulunmasını beklediği konulardan biri olan devreden KDV alacakları, gerek İSO 500 gerekse İSO İkinci 500 şirketleri için ciddi bir sorun olmayı sürdürüyor. Hatırlanacağı üzere bu yük İSO 500 için 2021 yılında yüzde 91 artışla 23,6 milyar TL olarak gerçekleşmişti. İSO İkinci 500'de ise devreden KDV bir önceki yıla göre yüzde 105,6 oranında artarak 5,1 milyar TL'ye yükseldi.

Bu da sanayi kuruluşlarımızın giderek artan yatırım ve işletme sermayesi ihtiyacına karşın devlete sıfır faiz ve sonsuz vade ile borç vermeye devam ettiğini ortaya koydu.

Kar Eden Kuruluşlar (Adet)

	Dönem Karı (V.Ö.)/Zararı	Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar/Zarar
2013	377	460
2014	426	480
2015	398	483
2016	384	482
2017	434	489
2018	393	485
2019	430	482
2020	443	495
2021	437	492

2021 yılında yaşanan hızlı toparlanmaya karşılık özellikle yılın ikinci yarısında artan döviz kurları, üretim maliyetleri ve enflasyon firma karlılıklarına farklı şekillerde yansımış gözüküyor.

2021 yılında İSO İkinci 500’de kar eden kuruluş sayısı 443’ten 437’ye geriledi. Buna rağmen son 9 yılın ikinci en yüksek sayısına ulaşıldı.

FAVÖK açısından bakıldığında ise geçen yıla göre küçük bir düşüş söz konusu olsa da İSO İkinci 500’ün çok büyük bir bölümü (492 firma) yılı karla kapattı.

Çalışan Sayısı ile Ödenen Maaş ve Ücretler

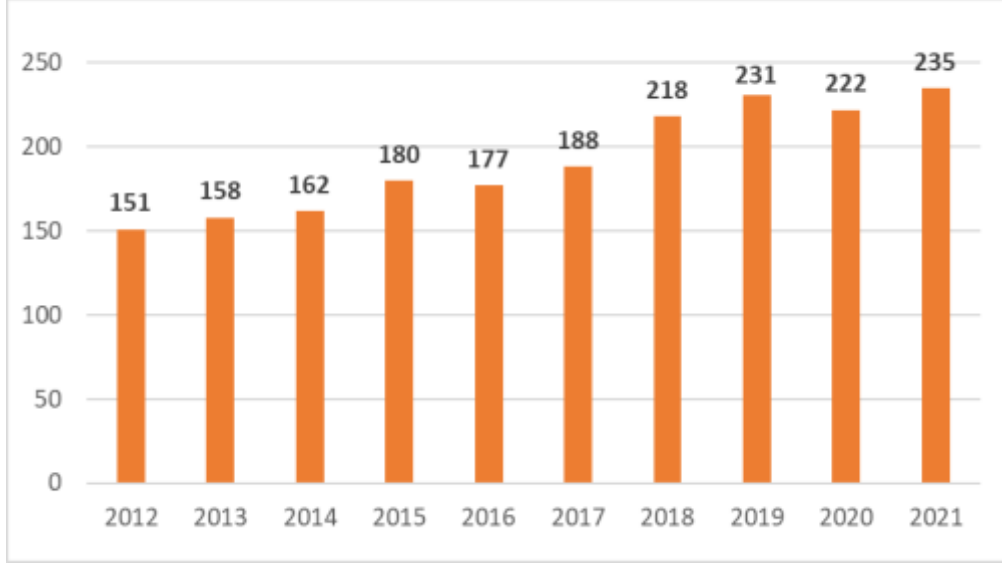
	2019	2020	2021	Değişim (%)		
				2019/2018	2020/2019	2021/2020
Çalışan Sayısı (Kişi)	237.586	248.485	260.959	4,1	4,6	5,0
Ödenen Maaş ve Ücretler (Milyon TL)	16.998	18.806	26.147	25,8	10,6	39,0

Sanayi sektörü, istihdam ve nitelikli insan kaynakları için en önemli alanlardan biri olmayı sürdürüyor. 2021 yılında iş ve çalışma hayatındaki normalleşme adımlarının yanı sıra sanayi sektörünün yüksek oranlı büyümesi istihdama pozitif katkı sağladı.

Yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda 2021 yılında İSO İkinci 500’ün istihdamı yüzde 5 arttı. Aynı yılda ödenen maaş ve ücretlerdeki artış ise

yüzde 39 oldu. İSO 500 gibi İSO İkinci 500 de istihdama güçlü katkı yapmayı sürdürdü.

AR-GE Harcaması Yapan Kuruluşların Sayısı (Adet)

Sanayi kesiminin rekabetçiliği için AR-GE faaliyetleri hayati bir önem taşıyor. AR-GE yapan kuruluş sayısı, 2020 yılındaki zorlu koşulların yol açtığı düşüşün ardından 2021 yılında artış eğilimini kaldığı yerden devam ettirdi ve 235 ile en yüksek seviyesine ulaştı.

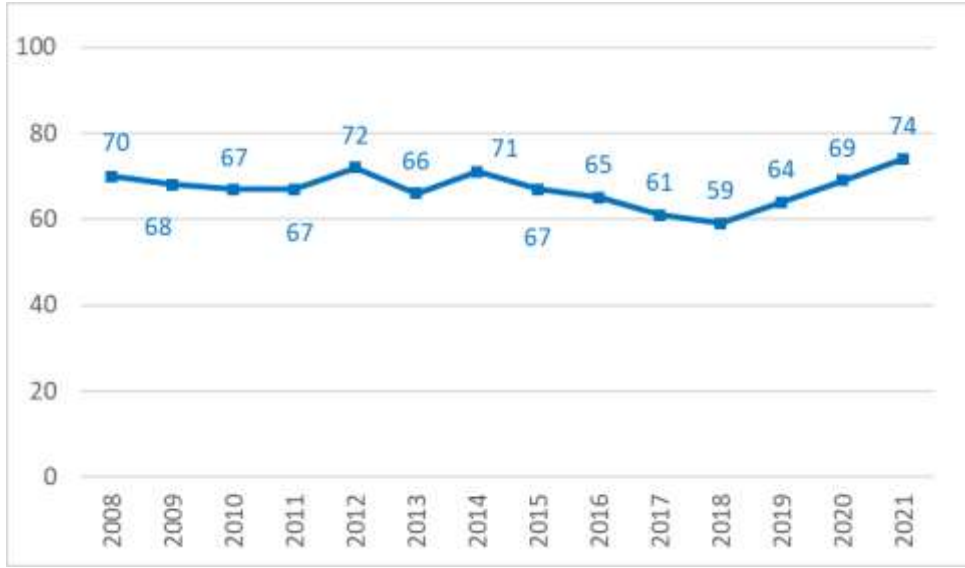
AR-GE Harcamaları

	Anket Verileri								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
AR-GE Harcamaları (Milyon TL)	172,8	223,4	283,6	290,0	488,5	498,6	721,2	875,0	1.310,3
AR-GE Harcamaları/Üretimden Satışlar (%)	0,27	0,31	0,37	0,35	0,45	0,36	0,46	0,46	0,39

AR-GE yapan firma sayısındaki artışa paralel olarak 2021 yılında İSO İkinci 500'ün AR-GE harcamaları anket verileri ile 1,3 milyar TL'yi aştı. Bu rakam, 2020 yılındaki 875 milyon TL'lik harcama tutarına göre yüzde 49,8'lik artışa işaret ediyor.

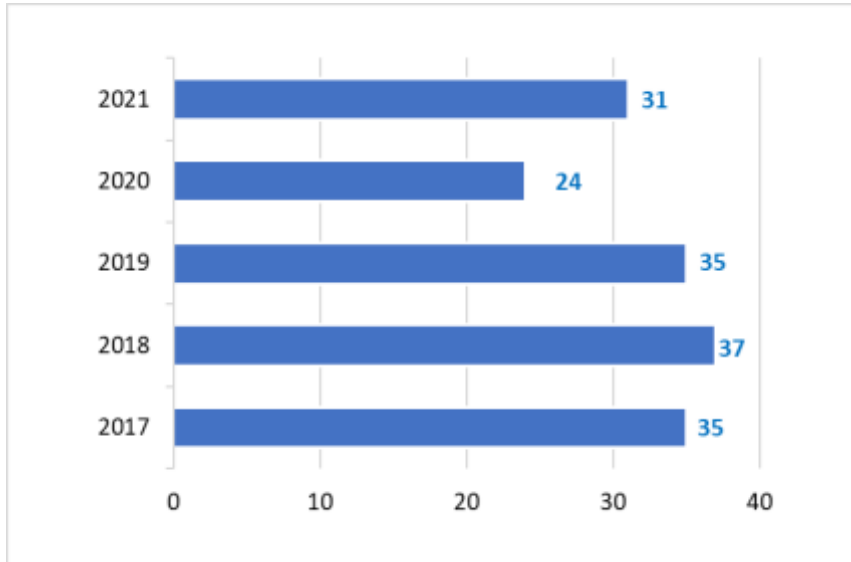
Böylece AR-GE harcamaları 2021 yılında görece hızlı ve yıl sonu TÜFE enflasyonu ile arındırıldığında da reel olarak pozitif bir büyüme göstermiş oldu.

Yabancı Sermaye Paylı Kuruluşlar Sayısı (Adet)

İSO İkinci 500’de yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı son 3 yıldır artış eğilimini sürdürüyor. 2019’dan 2021’e her yıl beşer adet artış gösteren yabancı sermaye paylı kuruluş sayısı 2021’de 74’e ile en yüksek seviyesine ulaştı. Bu artışta firmaların sermaye yapılarındaki değişimlerin yanı sıra İSO 500 ile İSO İkinci 500 arasındaki geçişler de etkili olmuş gözüküyor.

Halka Açık Kuruluşlar Sayısı (Adet)

Not: Halka açıklık payları, kuruluşların ankette beyan etmiş oldukları bilgilere dayanmaktadır.

İSO İkinci 500’de halka açık kuruluşların sayısı 2021 yılında bir önceki yıla göre 7 adet artarak 31’e yükselse de sınırlı kalmaya devam etti. Verinin toplanmaya başladığı 2017’de 35, 2018’de 37, 2019’da 35, 2020’de 24

olan halka açık kuruluş sayısı aradan geçen beş yılda önemli bir değişim göstermedi.

Halka açılmalar, sermayenin tabana yayılması ve şirketlerin bir finansman enstrümanı olarak kullanması açısından oldukça önemli. Ancak halka açık kuruluşlar sayısının yatay seyri, henüz çok az sayıda şirketin bu yönetimi kullandığını gösteriyor. Diğer taraftan 2021 yılında halka açılmalarda yaşanan önemli artışa rağmen bunun İSO İkinci 500'e yansımalarının sınırlı kalması da dikkat çekici.

Coğrafi Dağılım (Bağlı Bulunduğu Oda Bilgisine Göre)

Bağlı Bulunduğu Oda	Kuruluş Sayısı					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İstanbul Sanayi Odası	166	157	156	151	141	132
Ege Bölgesi Sanayi Odası	40	40	41	38	40	45
Gaziantep Sanayi Odası	32	33	33	35	38	38
Kocaeli Sanayi Odası	32	39	38	37	40	34
Bursa Ticaret ve Sanayi Odası	30	30	25	28	29	32
Ankara Sanayi Odası	21	19	20	24	20	18
Adana Sanayi Odası	10	13	14	12	15	16
Konya Sanayi Odası	12	16	15	15	14	14
Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası	14	16	17	15	17	13
Kayseri Sanayi Odası	16	14	12	13	12	13
Denizli Sanayi Odası	13	12	11	8	11	11
Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası	8	7	8	9	6	8
Manisa Ticaret ve Sanayi Odası	7	9	6	9	9	8
Balıkesir Sanayi Odası	9	7	7	6	4	6
Samsun Ticaret ve Sanayi Odası	4	3	8	9	7	6
Eskişehir Sanayi Odası	9	10	11	9	7	5
Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası	13	12	13	13	13	5
Diğer Odalar	64	63	65	69	77	96

İSO İkinci 500'de yer alan kuruluşlar bağlı olduğu oda bilgilerine göre sıralandığında, sanayideki Anadolu ağırlığının artmakta olduğu ve Türkiye'deki dağılımının daha dengeli bir gelişim göstermeye başladığı dikkat çekiyor.

Son yıllarda sayısal olarak düşüş yaşanmasına karşın en büyük pay 132 şirket ile hala İstanbul Sanayi Odası'na ait. Bu sayı 2016'da 166 idi. İstanbul'u 45 şirket ile Ege Bölgesi Sanayi Odası, 38 şirket ile Gaziantep Sanayi Odası izlerken, Kocaeli 34, Bursa 32, Ankara 18 şirket ile üst sıralarda yer alıyor.

Sektörel Dağılım (İSO'nun 10'lu Sektör Tanımına Göre)

	Firma Sayısı						Üretimden Net Satışlar (Pay, %)
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Gıda Ürünleri Sanayii	95	107	101	97	90	91	18,3
Tekstil Ürünleri Sanayii	81	82	85	86	86	81	15,4
Kimyasal Ürünler, Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sanayii	67	66	61	66	72	68	13,9
Ana Metaller ve Makine İmalat Sanayii	59	56	62	60	65	71	13,9
Kara, Deniz Taşıtları ve Yan Sanayii	30	32	33	38	44	39	7,9
Orman, Kağıt Ürünleri, Mobilya ve Basım Sanayii	39	36	36	37	36	37	7,7
Elektrikli Teçhizat ve Elektronik Ürünler Sanayii	35	31	28	32	29	38	7,5
Maden, Taş ve Toprak Ürünleri Sanayii	44	44	46	37	30	31	6,4
Metal Eşya Sanayii	20	15	22	21	21	25	5,1
Giyim Eşyaları Sanayii	30	31	26	26	27	19	4,0

Not: Sıralama 2021 yılı üretimden satışlar paylarına göre yapılmıştır.

İSO İkinci 500'ün, İSO tarafından oluşturulmuş olan 10'lu sektör gruplandırmasına göre dağılımına bakıldığında, İSO İkinci 500 içerisinde yer alan firmaların yüzde 60'ından fazlasının 4 sektör grubunda toplandığı görülüyor. Bunlar sırasıyla 91 firmayla “gıda ürünleri sanayi”, 81 firmayla “tekstil ürünleri sanayi”, 71 firmayla “ana metaller ve makine imalat sanayi” ve 68 firmayla “kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri sanayi” sektörleri.

Söz konusu dört sektör aynı zamanda 2021 yılı verilerine göre üretimden net satışların da yüzden 60'ından fazlasını gerçekleştiriyor. Firma sayısına paralel olarak, üretimden net satışlarda da en yüksek ağırlığın “gıda ürünleri sanayi” grubunda olduğu görülüyor.

2016 yılı kıyasladığımızda sektörel dağılımdaki en çarpıcı değişimler, firma sayılarının “ana metaller ve makine imalat sanayi” grubunda 12 artmasına karşılık “maden, taş ve toprak ürünleri sanayi”nde 13 azalmış olması.

Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2021 Yılıının 10 Büyük Sanayi Kuruluşu

2020 Sıra No	2021 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
-	1	Ege Seramik	980.095.800
-	2	Kozlu Gıda İmalat	979.795.285
7	3	Kangal Termik Santral	979.671.652
-	4	-	-
-	5	Üntel Kabloları	978.295.288
-	6	Kendirliler Haddecilik	977.351.440
-	7	Özyaşar Tel ve Galvanizleme	977.178.765
-	8	Pam Yağ Gıda ve Kimya	971.610.713
-	9	-	-
36	10	Sertel Vida Metal	970.992.378

2021 yılı İSO İkinci 500 sıralamasında üretimden net satışlar büyüklüğüne göre ilk 10 şirketin sıralaması tablodaki gibi gerçekleşti. Buna göre İSO İkinci 500'de ilk sırayı 980,1 milyon liralık üretimden net satışlar tutarı ile "Ege Seramik San. ve Tic. A.Ş." aldı. Bu kuruluş 2020 yılında İSO 500'de 481. sırada yer alıyordu.

Bu firmanın hemen ardından ikinci sırada 979,8 milyon liralık üretimden net satışları ile "Kozlu Gıda İmalat San. Tic. ve Taşımacılık A.Ş." bulunuyor. Kozlu Gıda, 2020 yılında İSO İkinci 500 içerisinde 363. sıradaydı.

Üçüncü sırada yer alan kuruluş ise 979,7 milyon lira ile "Kangal Termik Santral Elektrik Üretim A.Ş." oldu. Bu kuruluş da, 2020 yılında İSO İkinci 500'de 7. sırada yer almıştı...